

Emlékezés Túry Sándor Kornélra (1892-1971), a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjára

Remembering Sándor Kornél Túry (1892-1971), Corresponding Member of the Hungarian Academy of Sciences

Túry Sándor Kornél jogtudós, ügyvéd, egyetemi tanár, 1892. május 7-én Kassán született. 1971. szeptember 28-án Budapesten hunyt el.

Túry Sándor Kornélt a Magyar Tudományos Akadémia nyolcvan évvel ezelőtt, 1939. május 12-én választotta levelező tagjának. Megválasztásában döntő szempont volt kiemelkedő, nemzetközileg is elismert tudományos munkássága. Levelező tagságának megszüntetésére 1949. október 31-én került sor, amikor az MTA tanácskozó tagjává minősítették vissza. Akadémiai levelező tagságának visszaállítására 1989. május 9-én került sor.

Túry Sándor Kornél 1940. március 18-én tartotta „Biztosítási jog és bizonyítási módszer” címmel a Magyar Tudományos Akadémián” levelező tagi székfoglaló előadását, mely még abban az évben nyomtatásban is megjelent.

Túry Sándor Kornél jogi tanulmányait a budapesti Magyar Királyi Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karán végezte. Jog- és államtudományi doktorátust Budapesten szerzett 1914-ben. Tíz évvel később, 1924-ben a kereskedelmi és váltójog tárgykörben szerzett magántanári képesítést, azaz „habilitált” ugyancsak a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karán.

Egyetemi tanulmányai elvégzését követően, 1916 és 1918 között Budapesten bírósági jegyző, majd 1916 és 1921 között az Igazságügyi Minisztérium fogalmazója volt. Az Igazságügyi Minisztériumban bírósági, majd miniszteri titkár volt 1921 és 1926 között. 1926-ban kapott miniszteri osztálytanácsosi kinevezést.

A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Jog-és Államtudományi Karán 1924 és 1926 között a kereskedelmi és váltójog magántanára volt. Ebben a minőségben tartott előadásokat és prozemináriumot. Ugyancsak a kereskedelmi- és váltójog magántanára volt budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Közgazdaságtudományi Karán 1925 és 1926 között.

A szegedi Ferenc József Tudományegyetemen Túry Sándor Kornél – az 1872-ben alapított és 1872. november 10-én megnyílt, a rektor, Berde Áron ünnepélyes beiktatására is ezen a napon került sor, kolozsvári egyetem a trianoni békeszerződést követően, az 1921. június 26-án kihirdetett 1921. évi XXV. tc. alapján nyert ideiglenes elhelyezést Szegeden – a Kereskedelmi és Váltójogi Tanszékére kapott nyilvános rendkívüli tanár kinevezést 1926-ban

A Kereskedelmi és Váltójogi Tanszéken a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemre nyilvános rendes egyetemi tanárnak kinevezett Kuncz Ödön (1884-1965) utóda lett. Megemlítjük, hogy a tanszék betöltésére Kuncz Ödön távozását követően csak jóval később került sor.

Túry Sándor Kornél két éven át, 1928-ig oktatott Szegeden ebben a minőségben. Ugyanerre a tanszékre 1928-ban nyert nyilvános rendes egyetemi tanári kinevezést. A Kereskedelmi és Váltójogi Tanszék vezetését 14 éven át, 1926 és 1940 között látta el. A Jog- és Államtudományi Kar dékánja az 1935-1936-ban, prodeánja pedig, dékáni megbízatásának lejártát követően, 1936-1937-ban volt. Szegeden az 1940/1941. évi tanévvel kezdődően a jogi képzés szüneteltetésére került sor. Az ideiglenesen Szegeden működő jogászprofesszorok Kolozsváron folytatták oktatómunkájukat.

Túry Sándor Kornél a Második Bécsi Döntést (1940. augusztus 30.) követően a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen a kereskedelmi és váltójog nyilvános egyetemi tanáraként működött 1940 és 1945 között. Kolozsváron a Jog- és Államtudományi Karon 1940 őszén 15 tanszék létesítésére került sor. A Kereskedelmi- és Váltójogi Tanszék mellett, hasonlóan a többi tanszékhez, szeminárium is működött. Túry Sándor Kornél az 1944/1945. évi tanévben a Kar dékánja volt. A háborús események következtében ez a tanév csonka volt, az oktatás az egyetemen, melynek ebben a tanévben rektora Miskolczi Dezső (1894-1978) volt, nehéz körülmények között igen későn, 1944. december 1-jén kezdődhetett meg.

A II. Világháború után, 1945 és 1946 között Túry Sándor Kornél a kolozsvári magyar egyetem szerződéses tanáraként folytatta oktatómunkáját, igen nehéz körülmények között. Említést érdemel, hogy bár 1945-ben ismét kinevezést nyert a szegedi egyetem jog- és államtudományi karára, a közoktatási minisztertől felmentést kapott szegedi előadási, pontosabban oktatási és vizsgáztatási kötelezettsége alól a kolozsvári magyar előadási nyelvű (tannyelvű) Állami Egyetemen való tovább szolgálatának idejére, azaz az 1945-1946. évi tanévre.

Fontos ebben a vonatkozásban utalnunk arra, hogy az 1945. május 29-én Bukarestben a hivatalos lapban közzétett, I. Mihály király és Stefan Voitec oktatási miniszter által aláírt 407-es számú ún. törvényrendelet rendelkezett a Kolozsváron létesítendő magyar tannyelvű Állami Tudományegyetemről. A magyar tannyelvű kolozsvári Állami Egyetem négy karral létesült.

Túry Sándor Kornél 1946-ban, Budapestre való visszatérését követően a Magyar Agrártudományi Egyetem nyilvános rendes tanára lett, 1946 és 1949 között. Ezt követően. a Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Intézetének tudományos munkatársaként működött 1949-1956 között. Nyugdíjazására 1956. június 30-án került sor.

Túry Sándor Kornél kereskedelmi és váltójoggal, elsősorban biztosítási joggal, a felelősségbiztosítással valamint a biztosítási szerződések és a biztosítótársaságok jogi kérdéseivel foglalkozott

Túry Sándor Kornél legismertebb, sok tekintetben ma is aktuális könyve az 1923-ban publikált „A felelősségbiztosítás” (Budapest, 1923.) című műve, melyben a felelősségbiztosítás kialakulásának történetét is elemzi.

„Biztosító magánvállalatok állami felügyeletének magánjogi vonatkozásai” (Magyar Jogi Szemle 1926), „A biztosítási szerződés szabályozásának alapvető szempontjai az újabb külföldi törvényalkotásokban” (Budapest, 1928.), „Biztosítási jogunk reformjának alapelvei” (Budapest, 1930.), „A biztosítási érdek szubjektív jellege” (Budapest, 1931.), „Érdekmúlás hatása a biztosítási szerződésre” (Budapest, 1934.), „A biztosítótársaság jelentősége a kötelmi jog újabb irányai szempontjából” (Budapest, 1936.) és a fentebb már említett „Biztosítási jog

és bizonyítási módszer” (MTA Jogtudományi Bizottságának kiadványsorozata. 11. szám, Budapest, 1940.) című munkáiban a biztosítási jog kérdéseit a nemzetközi, külföldi, elsősorban nyugat-európai (német, osztrák, francia és olasz) doktrínára és jogalkotásra figyelemmel vizsgálta.

Jól ismert, széles körben ismert, olvasott tanulmányai voltak „Fokozott hatályú tulajdonjogfenntartás” (Budapest, 1938.) és az „Az elvont kötelmek” (Budapest, 1941.) című publikációi. Tankönyvet Túry Sándor Kornél nem írt.

Túry Sándor Kornél kereskedelmi jogi tárgyú művei „Igazságellenes tényezők a jogban, különös tekintettel a kereskedelmi jogra” (Budapest, 1935.) és a „Szilárd jogi nyilatkozatok a kereskedelmi jogban” (Budapest, 1938.) fontos munkáknak számítottak az elmélet és a joggyakorlat vonatkozásában egyaránt.

Ugyancsak széles körben ismert és olvasott műve volt „Magánjogunk egységesítésének befejezése, különös tekintettel annak jogforrástani vonatkozásaira” című, 1942-ben publikált, a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem kiadvány sorozatában publikált tanulmánya (Jogi előadások I. Universitas Francisco-Josephina. Kolozsvár, 1942.).

Említést érdemel, hogy számos tudományos tárgyú munkát közölt tekintélyes hazai és külföldi folyóiratokban. 1921-ben a Magyar Jogi Szemle főmunkatársa, néhány évvel később pedig – ez tudományos munkája elismerésének volt jele – a tekintélyes folyóirat helyettes szerkesztője lett. A II. világháborút követően érdeklődése a gazdasági jog, mezőgazdasági jog és az ipari termelészövetkezetek vagyoni jogi kérdéseinek elemzésére irányult.

Túry Sándor Kornél tudományos munkássága a magánjog területén hazai és nemzetközi mércével mérve egyaránt színvonalas és ma is figyelmet érdemel.

Túry Sándor Kornél főbb munkái

A felelősségbiztosítás. Budapest, 1923.; Biztosító magánvállalatok állami felügyeletének magánjogi vonatkozásai. Magyar Jogi Szemle 1926.; A biztosítási szerződés szabályozásának alapvető szempontjai az újabb külföldi törvényalkotásokban. Budapest, 1928.; Biztosítási jogunk reformjának alapelvei. Budapest, 1930.; A biztosítási érdek szubjektív jellege. Budapest, 1931.; Érdekmúlás hatása a biztosítási szerződésre. Budapest, 1934.; Igazságellenes tényezők a jogban, különös tekintettel a kereskedelmi jogra. Budapest, 1935.; A biztosítótársaság jelentősége a kötelmi jog újabb irányai szempontjából. Budapest, 1936.; Szilárd jogi nyilatkozatok a kereskedelmi jogban. Budapest, 1938.; Fokozott hatályú tulajdonjogfenntartás. Budapest, 1938.; Biztosítási jog és bizonyítási módszer. MTA Jogtudományi Bizottságának kiadványsorozata. 11. szám, Budapest, 1940.; Elvont kötelmek. Budapest, 1941.; Magánjogunk egységesítésének befejezése, különös tekintettel annak jogforrástani vonatkozásaira. In: Jogi előadások I. Universitas Francisco-Josephina. Kolozsvár, 1942. és Orvosi felelősség és valószínűsítési bizonyítás. Kolozsvár, 1943.

Felhasznált forrásmunkák

Ruszoly József: Jogtanárok emlékezete. Túry Sándor Kornél centenáriuma. Reggeli Délvilág (Szeged) 1992. május 27. és Gaal György: Egyetem a Farkas utcában: A kolozsvári

Ferenc József Tudományegyetem előzményei, korszakai és vonzatai. Harmadik, átdolgozott és bővített kiadás. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2012.

Hamza Gábor
egyetemi tanár, az MTA rendes tagja
Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE)
Állam- és Jogtudományi Kar
e-mail: gabor.hamza@ajk.elte.hu